

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศนั้น สิ่งสำคัญที่ควรจะได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรกก็คือ คุณภาพของประชากร นั่นคือการศึกษา การลงทุนทางการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะมีผลต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ การศึกษาจึงเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาประเทศในแต่ละด้านนั้นจะต้องอาศัยกำลังคนที่มีความรู้ ความชำนาญ มีประสบการณ์ ความสามารถ และความตั้งใจจริง กำลังคนจะมีคุณภาพสูงเยี่ยมเพียงใด จึงต้องขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ปัจจุบันนโยบายการศึกษาของไทยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับจึงได้มีการเปิดกว้างทางด้านอาชีพ เป็นการเตรียมตัวเด็ก เข้าสู่โลกแห่งการทำงานด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ได้ตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของคนเด็กในวัยเรียนจะได้รับความรู้พื้นฐานวิชาชีพ มีความพร้อม มีความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ซึ่งจะทำให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข ตามแผนนโยบายการศึกษาดังกล่าวสถานศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศจึงจำเป็นต้องจัดแผนการเรียนด้านอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยเฉพาะอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนเอง ซึ่งจะเป็นผลทำให้เด็กมีอาชีพติดตัวหลังจากที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว (ศึกษาศาสตร์ ๒๕๐๑ : ๒๗ - ๒๘ : ๕๘-๕๙)

การศึกษาจึงเป็นระบบที่มีคุณค่าในตัวเองอย่างกว้างขวาง และในฐานะที่การศึกษาเป็นอนุระบบของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การพัฒนาการศึกษาจะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วย ดังนั้น จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการจัดการศึกษาก็คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีงานทำหลังจากที่สำเร็จการศึกษาและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (สนอง จันทน์นทร ๒๕๒๗ : ๓๐) แต่การจัดการศึกษาในระยะที่ผ่านมาประสบความสำเร็จในด้านการขยายปริมาณเพื่อสนองความต้องการ

ของภาครัฐบาลเป็นส่วนใหญ่ จนทำให้ปริมาณตำแหน่งงานหรืออาชีพต่าง ๆ มีไม่เพียงพอที่จะรับผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน การมีคุณสมบัติไม่เหมาะสมกับงาน การตื่นรันทางานทำ และเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาด้วย (สวัสดิ์ สุวรรณอักษร 2526: 6)

นโยบายกระทรวงศึกษาธิการในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ในปีการศึกษา 2529 จะเพิ่มอัตราการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ได้ตัวเฉลี่ยเกินกว่าร้อยละ 50 เพื่อเป็นฐานในการขยายอัตราการเรียนต่อระดับนี้ให้ได้ร้อยละ 65 - 70 เมื่อสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการขยายการศึกษาภาคบังคับถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในอนาคต แต่ถ้าพิจารณาอัตราการเรียนต่อย้อนหลังจะพบว่าในปีการศึกษา 2526 นักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพียงร้อยละ 41.20 ปีการศึกษา 2527 เรียนต่อร้อยละ 42.70 และปีการศึกษา 2528 เรียนต่อร้อยละ 42.80 ซึ่งตามนโยบายในปีการศึกษา 2527 กระทรวงศึกษาธิการมีเป้าหมายที่จะเพิ่มอัตราการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ได้ถึงร้อยละ 50 แต่ในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา อัตราการเรียนต่อเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (อานวย ชิดชู 2529: 43-44) สำหรับนักเรียนที่เรียนจบแล้วว่างงานนั้นมีอยู่ทุกระดับการศึกษา แต่คนว่างงานที่น่าเป็นห่วงมากที่สุดคือ คนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ชวน หลีกภัย 2526: 7) นักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อเหล่านั้นจะเข้าสู่ตลาดแรงงานปีละประมาณ 6 แสนคน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 11-12 ปี และคาดว่าส่วนใหญ่จะอยู่บ้านช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรมในชนบท และบางส่วนจะเดินทางมาหางานทำในเมือง (ประมวล เสนาฤทธิ์, สงข ลักษณ์ และ กมล ภูประเสริฐ 2524: 80)

ปัญหาการว่างงานและไม่มีงานทำนี้นับ เป็นปัญหาสำคัญยิ่งในปัจจุบัน และผลของปัญหานี้ไม่เพียงก่อให้เกิดความยากจน อดอยาก หรือขาดแคลนในทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบต่อสวัสดิภาพและความสงบสุขของสังคมด้วย และปัญหานี้ นับว่าจะทวีความรุนแรงมากขึ้น หากไม่มีการร่วมมือแก้ปัญหากันอย่างจริงจังจากทุกฝ่าย ดังจะเห็นได้ว่าขณะนี้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับสูงกำลังรอนานอยู่นับ เป็นแสนคน ซึ่งเมื่อเทียบจำนวนแล้วก็เท่ากับประชากรในเมืองเล็ก ๆ เมืองหนึ่งที่เดียว นับ เป็นความสูญเสียเปล่าที่นำมาเสียค่ายิ่งและเป็น เรื่องที่น่าห่วงใยมาก

ถ้าหากคนกลุ่มนี้ต้องดิ้นรนแก้ปัญหาตัวเองในทางที่ไม่ถูกต้องกับหลักกฎหมายและศีลธรรม ฉะนั้น เพื่อป้องกันมิให้ปัญหาดังกล่าวพอกพูนมากขึ้น และเพื่อให้ปัญหาที่มีอยู่แล้วบรรเทาเบาบางลง จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่ต้องช่วยกันทำอย่างมีระบบด้วยความรีบเร่งและจริงจัง เพื่อพัฒนาการศึกษาให้คนมีงานทำ (อาภา ถนัดช่าง 2529: 20-21)

เราจะพบว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานในปัจจุบันก็คือ ผลของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะจุดที่สถาบันการศึกษาที่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและของตัวเด็กเอง ส่วนใหญ่สถาบันการศึกษาจะจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นในด้านทฤษฎีเพื่อการแข่งขันด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก จึงละเลยการสอนภาคปฏิบัติที่เด็กควรจะได้รับอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานและพื้นฐานอาชีพ ที่เด็กจะต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยตรงและเพื่อปูพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ถึงเวลาแล้วที่สถาบันการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องหันมาให้ความสนใจในด้านการศึกษาเรื่องตัวเด็ก เพื่อจะได้ขจัดปัญหาของเด็กอย่างจริงจัง เพื่ออนาคตที่มั่นคงของเด็กเหล่านั้น การศึกษาเรื่องเด็กนั้น เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ผู้ใหญ่จะเข้าใจเด็กได้จะต้องรู้จักธรรมชาติและความต้องการของเด็ก เข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เด็กแสดงออกว่ามีสาเหตุมาจากอะไร การศึกษาเรื่องเด็กจะทำให้ผู้ใหญ่ได้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เด็กประสบและหาทางช่วยแก้ไขปัญหามาตรับเด็กได้ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาตัวเองให้ได้มากที่สุดตามความสามารถของแต่ละบุคคล ดังที่ ทราเวอร์ส ก็มีความเห็นว่า การหาทางให้นักเรียนมีการเรียนที่คั่นจำเป็นจะต้องนำเอาองค์ประกอบอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากด้านการเรียนของนักเรียนมาประกอบด้วย เพื่อพิจารณาหาทางช่วยเหลือต่อไป (Travers 1955: 396-399) เช่นเดียวกับ ดวงเดือน ทิศาลบุตร (2515: 9) ที่มีความเห็นว่า การสำรวจปัญหาหรือค้นคว้าเพื่อทราบความต้องการของนักเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถช่วยตัวเองได้มากขึ้น ปรับปรุงตัวเองได้ดีขึ้น หรือประสบความสำเร็จดีกว่าที่เป็นอยู่แล้ว เหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรกระทำ ทั้งนี้เพื่อจะได้จัดบริการแนะแนวให้สอดคล้องและสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างดี เป็นประโยชน์แก่นักเรียนทุกคนอย่างแท้จริง

อนันต์ อนันตรังสี (2514: 21) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของงานจัดการศึกษา เพราะย่อมสอดแทรกอยู่ในงานด้านการเรียนการสอนและการอบรมนักเรียนของโรงเรียน เป็นบริการที่ช่วยให้การจัดการศึกษามบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนี้ยังต้องอาศัยบุคคลที่มี

ความรู้ความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือ ส่วนการดำเนินงานแนะแนวต้องเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ต้องเน้นความสำคัญในด้าน การเข้าใจตนเอง การตัดสินใจด้วยตนเอง และการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มชนและสังคมได้เป็นอย่างดี

ความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการดำเนินงานด้านการแนะแนวที่จัดขึ้นในโรงเรียน ส่วนใหญ่ก็เพื่อพัฒนาเด็กให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ช่วยเหลือตนเองได้ ดังที่ สถิตย์ นิยมญาติ (2525: 29) กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์ของการแนะแนวก็เพื่อให้ผู้รับการแนะแนวได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ รวมทั้งได้มีความเจริญงอกงามทางด้านจิตวิทยา สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การที่บุคคลจะพัฒนาได้อย่างเต็มที่นั้นก่อนอื่น เขาจะต้องมีความเข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบข้างเป็นอย่างดี บุคคลที่มีความเข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบข้างเป็นอย่างดีเท่านั้นที่จะมีโอกาสได้เป็นมนุษย์ที่สังคมปรารถนา เป็นมนุษย์ที่เปี่ยมไปด้วยความสุข เป็นมนุษย์ที่สามารถสร้างความเจริญให้แก่สังคมได้ และเป็นมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง

ลีปบนท์ เกตุทัต (2521: 5) ได้กล่าวว่า ปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันนี้มีไม่เพียงแต่มี อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคเท่านั้น แต่มนุษย์เรายังมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ ทักษะ และทักษะในการที่จะทำมาหาเลี้ยงชีพ รู้จักปัญหาและความต้องการ ตลอดจนหาทางแก้ปัญหาของตนเอง ดังนั้น การให้ความสนใจต่อปัญหาบุคคลจึงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุดในการที่จะทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของบุคคลนั้น ๆ เพื่อที่จะได้ให้ความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง นาฏเจสียว สุมาวงศ์ (2505: 79) ได้ให้ความเห็นว่า ในการแก้ปัญหาทางการศึกษาและจิตวิทยานั้น ไม่แก่ที่ปลายเหตุ เช่น เดียวกับการรักษาคนไข้ คือจะบอกแค่เพียงอาการแล้วขอยารับประทานไม่ได้ จะต้องศึกษาให้ทราบเสียก่อนว่าปัญหาเกิดขึ้นได้อย่างไร บางทีการศึกษาปัญหามันเราให้เวลานานยิ่งกว่าการแก้เสียอีก ซึ่งปัญหาเหล่านี้ในทางการศึกษาจะแก้ไขด้วยระบบวิธีของการแนะแนว (โพชบุรุษย์ สิ้นลารัตน์ 2516: 17) การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการให้การศึกษา และการศึกษาคือเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม และการศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวจะต้องอาศัยกำลังคนเป็นสำคัญ ซึ่งตรงกับคำขวัญของบีเด็กสากล พ.ศ. 2522 ที่ว่า การพัฒนาเด็กคือการพัฒนาชาติ จะเห็นได้ว่าการศึกษามีบทบาทในการพัฒนา

ด้านต่าง ๆ และส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการศึกษาก็คือการแนะแนว ฉะนั้นจุดประสงค์ของการแนะแนวและจุดประสงค์ของการศึกษาจึงเป็นเรื่องเดียวกัน (สุทัศน์ ติพยสุวรรณ 2523: 1) วชิรญา บัวศรี (2519: 13) ได้กล่าวว่า ในการจัดการศึกษานั้นกระบวนการแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษาแก่เยาวชน จะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาในด้านสังคม จิตใจ ควบคู่ไปกับการให้ความรู้ในด้านวิชาการ และเป็นหน้าที่ของทุกคน คือ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ โดยมีครูแนะแนวทำหน้าที่ประสานงานให้บริการแนะแนวแก่เยาวชน และเป็นตัวตั้งตัวตีในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก

ปัจจุบันการแนะแนวเป็นบริการที่สำคัญในโรงเรียน เพราะเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้เด็กเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะได้มีความสามารถในการที่จะนำตนเองได้ การแนะแนวจะครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์สามประการคือ การป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้น ช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้พัฒนาไปจนถึงขีดสุด สวัสดิ์ สุวรรณอักษร (2519: 42) ได้เสนอความคิดว่า การแนะแนวจะหมายถึงการแนะแนวชีวิต เพราะการแนะแนวมีความจำเป็นทุกด้านทุกระยะของชีวิต ตั้งแต่คนเริ่มปฏิสนธิไปจนถึงกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต

โครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพ

ความเป็นมาของโครงการ

จากการที่รัฐบาลได้ยอมรับและตระหนักในปัญหาการว่างงานว่าเป็นปัญหาสำคัญของประเทศควรได้รับการแก้ไข จึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน 6 ประการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ลงมติเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2526 โดยประการแรกกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยปรับแผนการศึกษาและพัฒนางานแนะแนวอาชีพในสถานศึกษาทุกระดับ

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนางานแนะแนวของกระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงปัญหาและความจำเป็นอันเร่งด่วนในการแก้ปัญหาดังกล่าว ทั้งได้ปฏิบัติงานหลายอย่าง เป็นการกระตุ้นให้โรงเรียนซึ่งหมายถึง ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ได้มองเห็นและให้ความเอาใจใส่ในการแก้ปัญหา เช่น มีการจัดประชุม สัมมนา อบรม รวมทั้งให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอาชีพ เสมอมา แต่ในด้านการปฏิบัติงานให้ได้ผลนั้นจำเป็นต้องมีระบบการบริหารที่ดี มีแผนงานที่ชัดเจน มี

บุคลากรและเครื่องมือ ตลอดจนข้อมูลและสื่อต่าง ๆ อย่างพร้อมเพรียง ด้วยเทคนิคนี้ศูนย์แนะแนว
การศึกษาและอาชีพจึงได้ริเริ่มโครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพขึ้น โดยในระยะแรกมีการศึกษา
2528 ได้จัดทำโครงการทดลองการจัดบริการแนะแนวอาชีพอย่างเป็นระบบครบวงจรในสถานศึกษา
ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 48 โรงเรียน ในเขตการศึกษา 12 เขตการศึกษา
ทั่วประเทศ

รายชื่อจังหวัดที่จัดโครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพ มีดังนี้

เขต 1	จังหวัดนครปฐม	เขต 7	จังหวัดพิษณุโลก
เขต 2	จังหวัดยะลา	เขต 8	จังหวัดเชียงใหม่
เขต 3	จังหวัดสงขลา	เขต 9	จังหวัดอุตรธานี
เขต 4	จังหวัดภูเก็ต	เขต 10	จังหวัดอุบลราชธานี
เขต 5	จังหวัดราชบุรี	เขต 11	จังหวัดนครราชสีมา
เขต 6	จังหวัดลพบุรี	เขต 12	จังหวัดฉะเชิงเทรา

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ ได้ให้ความหมายของการจัดบริการ
แนะแนวอาชีพอย่างเป็นระบบครบวงจรไว้ดังนี้

การจัดบริการแนะแนวอาชีพอย่างเป็นระบบครบวงจร หมายถึง

1. การจัดบริการแนะแนวอาชีพครบ 5 บริการ เป็นขบวนการต่อเนื่องตั้งแต่
 - (1) การช่วยให้เด็กรู้จักตนเองว่าตนมีความสนใจ มีความถนัด มีความสามารถ
และมีบุคลิกภาพอย่างไร โดยการใช้เครื่องมือทดสอบและ เครื่องมือสำรวจตนเองประเภทต่าง ๆ
 - (2) การให้ข้อมูลทางอาชีพแก่นักเรียนโดยผ่านบริการสนเทศลักษณะต่าง ๆ
จนนักเรียนมีทัศนคติที่ดีและมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพอย่างถูกต้องแจ่มแจ้งตามสมควรแก่วัย
 - (3) การให้คำปรึกษาแก่นักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนตัดสินใจ เลือก เรียนด้านอาชีพ
อย่างเหมาะสม
 - (4) การจัดวิชาชีพอย่างหลากหลายให้นักเรียน เลือกเรียนตามความสนใจ
รวมทั้งการจัดให้นักเรียนได้ฝึกงาน การจัดหางานพิเศษให้ทำเพื่อเสริมประสบการณ์ขณะเรียน
ตลอดจนการจัดหางานทำหลังจบการศึกษา

(5) การติดตามผลในขณะที่กำลังเรียน กำลังฝึกงาน หรือทำงาน เพื่อหา รายได้พิเศษ ตลอดจนการออกไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษาแล้ว

2. การแนะนำอาชีพจะต้องคำนึงหรือส่งเสริมด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนาจริยธรรม การปรับตัว และการเรียนที่มีประสิทธิภาพ

3. การบริหารงานแนะนำจะต้องสัมพันธ์และสอดคล้องกับการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ของโรงเรียน อาทิเช่น การจัดแผนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร สหการ โรงเรียนและบุคลากรทุกฝ่ายของโรงเรียน จะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องของสนับสนุนงานนี้

4. มีการติดต่อประสานงานกับชุมชนและองค์กรภายนอกโรงเรียน ทั้งเพื่อรับและ ให้บริการที่จะส่งเสริมงานแนะนำอาชีพให้ดำเนินไปอย่างครบวงจร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทดลองระบบงาน วิธีการ และ เครื่องมือต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานแนะนำ อาชีพในโรงเรียน

2. เพื่อให้โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือก เป็นโรงเรียนผู้นำและ เป็นแหล่งวิทยากร เกี่ยวกับการแนะนำอาชีพอย่างเป็นระบบให้กับโรงเรียนอื่น ๆ ในโอกาสต่อไป

จุดมุ่งหมายของโครงการ

เมื่อโรงเรียนปฏิบัติงานตามโครงการอย่างต่อเนื่องและครบถ้วนแล้ว จะให้ผลแก่นักเรียนดังนี้คือ

1. เพื่อให้ นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบสัมมาชีพ
2. เพื่อให้ นักเรียนมีนิสัยและมีจริยธรรมในการทำงาน
3. เพื่อให้ นักเรียนรู้จักตนเองและโลกของงาน เพียงพอที่จะสามารถตัดสินใจ เลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและสอดคล้องกับสภาพของสังคม ในปัจจุบันและอนาคต
4. เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาและฝึกงานตามความถนัดและความสนใจ

5. เพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการหารายได้ระหว่างเรียน เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ และมีทักษะเพียงพอในการหางานหลังจากจบการศึกษา

6. เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีหาข้อมูลความรู้และการให้บริการ เพื่อพัฒนาชีวิตและการทำงานของคนต่อไปในภาคหน้า

(ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2529: 1-3)

ในปี พ.ศ. 2530 ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพได้จัดเอกสารสรุปแผนการดำเนินงานโครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพ และได้เพิ่มเติมสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของโรงเรียนโดยตรงดังนี้

ภารกิจของโรงเรียน

เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวนี้ โรงเรียนควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับ
 - 1.1 สภาพและความต้องการของนักเรียน
 - 1.2 ทรัพยากรในชุมชน (ทั้งในด้านวัตถุและบุคคล)
 - 1.3 ทรัพยากรในโรงเรียน (ทั้งในด้านวัตถุและบุคคล)
2. จัดแผนการเรียนและกิจกรรมทั้งปวงโดยอาศัยข้อมูลดังกล่าวในข้อ 1
3. ให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักเรียนและผู้ปกครอง เกี่ยวกับรายละเอียดของอาชีพ และโอกาสในการทำงาน เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจอย่างถูกต้อง
4. จัดกิจกรรมทั้งภายในและนอกห้องเรียน เพื่อที่นักเรียนจะได้
 - 4.1 รู้จักตนเองกระจ่างขึ้น เช่น ด้านอุปนิสัยและบุคลิกภาพ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ จุดด้อยและจุดเด่น เป็นต้น
 - 4.2 ฝึกการวางแผนด้านอาชีพและการตัดสินใจเท่าที่โอกาสจะเป็นไปได้
 - 4.3 สร้างเสริม ทักษะคิด ค่านิยม จริยธรรม นิสัย และทักษะ ที่จำเป็นต่อความสำเร็จในชีวิตแห่งการงาน

5. จัดวิชาชีพให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ และให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงทั้งในด้านการผลิตและการจำหน่าย ซึ่งโรงเรียนจะต้องจัดหาตลาดหรือจัดหางานทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และหากเป็นไปได้ควรมีการให้ทุน เพื่อถักยืมสำหรับการลงทุนแก่เด็กยากจน

6. ติดตามและประเมินผลกิจกรรมทุกอย่างที่ดำเนินไปภายใต้โครงการนี้ และติดตามผลนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว (ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2531: 2-3)

ปัจจุบันปัญหาการว่างงานของคนในประเทศไทยคงเป็นปัญหาที่สำคัญควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ในแต่ละปีคนว่างงานจะทวีจำนวนมากขึ้นตามลำดับ คนว่างงานมาจากทุกระดับชั้นของการศึกษา เมื่อพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วจะพบว่าคนว่างงานนี้ส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ภาวะการว่างงานของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของประเทศนั้นก็เนื่องมาจากนักเรียนต่างจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดที่มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม บิดามารดาจะไม่ค่อยส่งเสริมให้บุตรหลานของตนเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา โดยพยายามจะให้บุตรหลานที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วอยู่ช่วยเหลืองานอาชีพของตน โดยเฉพาะจังหวัดฉะเชิงเทรานั้นนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่จะไม่ได้เรียนต่อ เนื่องจากได้มีโรงงานต่าง ๆ เข้ามาดำเนินกิจการอย่างมากภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา อาทิเช่น โรงงานไหมผง โรงงานผลิตสายไฟ โรงงานผลิตถุงมือ โรงงานแว่นตา โรงงานผลิตภัณฑจากไม้ ฯลฯ และอีกประการหนึ่งที่จังหวัดฉะเชิงเทราได้กลายเป็นทางผ่านของท่าเรือน้ำลึกสกัดหีบและสะดวกต่อการขนส่งสิ่งผลิต เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงมีโอกาสดำรงงานมากขึ้น ทำให้อัตราการเรียนต่อมีน้อยลง การศึกษาของจังหวัดฉะเชิงเทราจึงควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมคนเข้าสู่โลกของการทำงานอย่างแท้จริง

จังหวัดฉะเชิงเทราในฐานะเป็นที่ตั้งของเขตการศึกษา 12 จึงถูกเลือกให้เข้าในโครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพของกรมวิชาการ ตามมติของคณะกรรมการที่จัดทำโครงการส่วนการเลือกโรงเรียนนั้นให้เป็นหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด เป็นผู้ลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในระดับประถมศึกษาจำนวน 2 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก 1 โรงเรียน ในปี พ.ศ. 2528 โรงเรียนที่ถูกเลือก ได้แก่ โรงเรียนวัดกลาง (บวรวิทยายน 3) และ

โรงเรียนสุตะโชติประชาสรรค์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2529 กรมวิชาการได้เปิดขยายโรงเรียน
ในโครงการระดับประถมศึกษาเพิ่มอีกเขตการศึกษาละ 1 โรงเรียน หน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด
ฉะเชิงเทราจึงได้เสนอชื่อโรงเรียนวัดศิทธประสาทสุนทร ให้กรมวิชาการพิจารณา และผลปรากฏ
ว่าโรงเรียนวัดศิทธประสาทสุนทรได้ถูกคัดเลือกเข้าในโครงการเพิ่มอีก 1 โรงเรียน

การประเมินผลโครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพในส่วนของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดย
หน่วยศึกษานิเทศก์เป็นผู้ประเมิน ใช้แบบประเมินของกรมวิชาการในปี พ.ศ. 2530 พบว่า
โรงเรียนทั้ง 3 โรงเรียนของจังหวัดปฏิบัติงานตามโครงการได้ผลเป็นที่น่าพอใจ สามารถปฏิบัติงาน
ตามแผนได้ครบตามกำหนดเวลา 2 โรงเรียน และสามารถปฏิบัติงานได้ครบแต่ไม่ทันกำหนด เวลา
1 โรงเรียน

จากการประเมินผลโครงการโดยศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ
และส่วนของจังหวัดฉะเชิงเทรา เท่าที่ผ่านมายังไม่ครอบคลุมและลึกลงไปในรายละเอียด
ของโครงการ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ฉะเชิงเทรา มีความเห็นว่าควรจะได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาโครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพอย่าง
ละเอียด ตั้งแต่วัตถุประสงค์ของโครงการ การปฏิบัติกิจกรรมของโรงเรียน บทบาทการ
ปฏิบัติของผู้บริหาร ครูแนะแนว ครูผู้สอน ส่วนที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สำเร็จการศึกษาที่เป็นผล
จากการจัดโครงการนี้ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2528 - 2530 รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และ
ข้อเสนอแนะของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงการนี้ ผลที่ได้จากการศึกษาวินิจฉัยนี้จะได้
นำมาเสนอเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการจัดโครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพให้มี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อเสนอแนวความคิดให้กับโรงเรียนที่สนใจที่กำลังจะจัดทำโครงการ
นี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดโครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ในด้านวัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรม การ
การประเมินผล ประโยชน์ ปัญหาและอุปสรรค

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการจัดโครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ในด้านวัตถุประสงค์และประโยชน์ในการ จัดโครงการ การจัดกิจกรรม การประเมินผล ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของโรงเรียนที่ เป็นตัวอย่างประชากร การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยนี้จะใช้ข้อมูลตั้งแต่ปีการศึกษา 2528 - 2531

ข้อตกลงเบื้องต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ส่วนที่เป็นแบบสอบถามได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากแบบ ประเมินผลโครงการ ของศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ และสร้างขึ้นเพื่อให้ ครอบคลุมในรายละเอียดส่วนที่ยังไม่ได้ศึกษา เครื่องมือในการวิจัยนี้จึงไม่ซ้ำซ้อนกับแบบ ประเมินผลโครงการดังกล่าว และได้ผ่านการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงนำไปทดลองใช้ เพื่อปรับปรุงให้เป็นเครื่องมือในการวิจัยที่สมบูรณ์ จึงถือว่าเป็นเครื่องมือวิจัยที่เชื่อถือได้

คำจำกัดความ

การจัดโครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพ หมายถึง การที่โรงเรียนได้จัดดำเนินการ โครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพขึ้นตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นการจัดบริการ ทุกด้านอย่างมีระบบ มีขั้นตอนต่อเนื่องและสัมพันธ์สอดคล้องกันทั้ง 5 บริการ ได้แก่

1. บริการสำรวจข้อมูลและรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับตัวนักเรียน
2. บริการสนทนาให้ความรู้แก่นักเรียน เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ
3. บริการให้คำแนะนำแก่นักเรียนและผู้ปกครอง ทั้งที่เกี่ยวกับอาชีพและการปรับตัว
4. บริการจัดวางตัวบุคคลในการรับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ เช่น ฝึกงานเพื่อสร้าง นิสัยและเพิ่มพูนทักษะในการทำงาน ตลอดจนช่วยให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน และมีงาน ทำหลังจบการศึกษา
5. บริการติดตามผลและประเมินผลนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว

การแนะแนวอาชีพ หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลในการเลือกอาชีพ การเตรียมตัวประกอบอาชีพ การเข้าทำงาน ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เพื่อให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้าในอาชีพนั้น

การแนะแนว หมายถึง การทำให้คนรู้จักตนเอง เข้าใจตัวเอง เข้าใจคนอื่น และสิ่งแวดล้อม จนสามารถช่วยตนเอง ปรับตัวเอง แก้ปัญหา วางแผนชีวิต และพัฒนาตนเอง ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายประสบความสำเร็จในชีวิต สามารถประกอบอาชีพ มีรายได้หรือมีฐานะทางสังคมตามสมควร (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา 2514: 1)

ผู้บริหาร หมายถึง ครูใหญ่โรงเรียนสุระโซคติประชาสรรค์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดพิศอบประสาทสุนทร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดล่าง (บวรวิทยายน 3) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา

ครูแนะแนว หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับโครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพ ในโรงเรียนประถมศึกษา หรือผู้ที่ทำหน้าที่ประสานงานโครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราที่อยู่ในโครงการ

ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนหรือผู้ที่ปฏิบัติงานในโครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในโครงการนี้

ผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปแล้ว 3 ปี คือตั้งแต่ปีการศึกษา 2528 - 2530

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

เพื่อให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของโครงการพัฒนาแนะแนวอาชีพ เพื่อจะได้นำไปประยุกต์และจัดทำขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษาของจังหวัดฉะเชิงเทรา พร้อมทั้งปรับปรุงโครงการนี้ให้ดียิ่งขึ้น